

В.Д. ПАРХОМЕНКО, д-р техн. наук, професор
О.В. ПАРХОМЕНКО, канд. екон. наук, доцент
С. СЕКІ, студент КНТЕУ

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНО-ЗНАННЄВОГО СОЦІАЛЬНО- ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Резюме. У XXI ст. на зміну індустріально-ринкової економіки розвитку формується новий інформаційно-знаннєвий соціально-економічний розвиток, на зміну чинних правил поведінки та їх оцінки приходять нові критерії оцінки і пріоритети, на зміну старої економічної теорії К. Маркса, вже прийшла нова економічна теорія П. Ромера. Фундаментом інформаційно-знаннєвого сучасного розвитку стають творчі здібності людини. Відповідно до закону природи всі явища та процеси проходять три обов'язкові стадії: спочатку суб'єкт формує ціль, на другому етапі створюється знання для досягнення цілі, а на третьому — відбувається матеріалізація віртуального рішення досягнення цілі. Усе розпочинається з думок суб'єкта, з його творчих можливостей і здібностей. Саме створене знання та прийняте рішення дає початок існуванню того чи іншого процесу. Після того як процес отримав від прийнятого суб'єктом рішення право на початок існування, явище починає існувати, воно цілеспрямовано функціонує та розвивається в заданому напрямі в просторово-часовому вимірі у своїх певних інформаційно-енергетичних характеристиках і параметрах. Коли йдеться про інформацію як про фундаментальну основу різноманітних системно організованих явищ, то мається на увазі, що інформація є субстанціональною основою, яка реалізується в усіх процесах і явищах. Змінився також і підхід до процесу пізнання, який є підґрунтям творчого процесу. Процес пізнання здійснюється від загального до детального, а не навпаки, як було раніше. Перераховані особливості розвитку постіндустріальної економіки можуть стати базисом для розроблення концепції розуміння інформаційно-знаннєвого соціально-економічного розвитку.

Ключові слова: інформація, знання, субстанція, творчість, системність, цілісність, парадигма, пізнання.

ВСТУП

Сьогодні світ переживає нову революцію, що здатна принципово змінити життя людей — їхню роботу, дозвілля, способи об'єднання в співпраці та навіть ставлення до самих себе. На відміну від попередніх технологічних революцій, ця фундаментальна зміна переформовує наше розуміння часу, простору, інформації та знання. Основою інформаційно-знаннєвої революції є вибуховий розвиток інформаційних технологій, різноманітність і можливість вживання яких лімітовані лише винахідливістю самої людини, яка стає фундаментом розвитку. Нині очевидною стала перевага творчої складової діяльності людей над усіма іншими її формами та компонентами.

У сучасних умовах розвитку інформація та знання зростають у часі подібно сніжному кому. Цей виклик вимагає від людства нових способів і засобів поширення та використання нових знань з метою подальшого прогресу, що і є головною властивістю суспільства знань і інформації.

В умовах нової технологічної революції цивілізаційного розвитку світова наукова спільнота має створити новий порядок в економічній науці

з метою пояснити та відповісти на нові вимоги сучасного життя.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Між живими організмами та навколишнім середовищем існують тісні взаємовідносини, взаємозалежність і взаємовплив, які зумовлюють їхню діалектичну єдність. Постійний обмін речовиною, енергією та інформацією між організмом і середовищем свідчить про наявність такої єдності. Біологічні системи на будь-якому ієрархічному рівні є відкритими системами. З навколишнього середовища для свого існування вони отримують речовини (хімічні елементи), енергію (сонячну і хімічну) і повертають трансформовані речовини і енергію, що надає можливість активно кількісно впливати на навколишнє середовище, змінюючи його.

Формування нової глобальної інформаційно-комунікаційної основи життя, спілкування та виробництва називають інфосферою. Цей процес створює підстави для розгляду сучасних процесів розвитку з урахуванням природних законів розвитку. У системі "організм-середовище" найактивнішим є саме організм (жива

речовина), закономірність якої вперше було виявлено та сформульовано В.І. Вернадським у формі біогеохімічних принципів.

Пошук розуміння нового улаштування світу, що вимагає глобалізації знань і наукових досягнень, став основою виникнення нової фази розвитку людства, пов'язаної з появою інформаційно-знаннєвого суспільства і його найбільш розвиненої форми — суспільства знань. В епоху інформаційно-знаннєвого суспільства людство має могутній інструмент для об'єднання зусиль із метою отримання нових знань, які спрямовані на розв'язання своїх глобальних проблем, економічного зростання і підвищення життєвого рівня населення.

Інформаційно-знаннєве суспільство вносить істотні, якісні зміни в методологію сучасної освіти, системи управління, докорінної зміни свідомості тощо. Знання стають підґрунтям для реалізації нових потреб і вимог, а також стають одним із найважливіших виробничих чинників. В інформаційно-знаннєвому суспільстві економіка країни зазнає суттєвих змін і трансформується в економіку, що заснована на інформації та знаннях, інтелектуальних інформаційних технологіях і підтримується всебічно розвинутою людиною. Ці тенденції в економіці вимагають змін підходів до формування нових компетенцій та інфраструктури, які підтримують процес постійного вдосконалення знань і умінь.

Нові суттєві соціально-економічні зміни сьогодення вимагають від учених пошуку відповідей на нові численні питання, саме тому тему пропонованої вашій увазі статті можна назвати актуальною.

Метою статті є аналіз особливостей постіндустріального інформаційно-знаннєвого соціально-економічного розвитку.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Однією з фундаментальних наукових робіт у системі дослідження знаннєвої економіки є праця Елвіна Тоффлера "Третя хвиля", в якій здійснено обґрунтування того, що людство переходить до нової технологічної революції, де на заміну аграрного суспільства та індустріальної цивілізації окреслюється контури третього інформаційно-знаннєвого етапу розвитку. У сфері інформаційно-знаннєвої економіки дослідження проводили Дж. Барні, Д. Белл, П. Давенпорт, Г. Дейлі, С. Дятлов Л. Едвінссон, М. Кастельс, Г. Маркуз, Б. Мільнер, Р. Лейн, Д. Тіс, Ф. Уебстер, Н. Штер. Серед українських дослідників варто згадати праці О. Амоші, Ю. Бажала, В. Бази-левича, С. Вовканича, Б. Гальчинського, В. Геєця, М. Голубця, М. Долішнього, А. Жарінової, Р. Калюжного, В. Кравціва, В. Куценко,

Р. Михасюка, В. Осецького, В. Панасюка, Р. Тринька, Ю. Туниці, Л. Федулової, А. Чухна.

Однак, попри посилену увагу вчених до цієї проблематики, сутність сучасного соціально-економічного розвитку свідчить про те, що в цій проблематиці досі відчутні наукові прогалини, зокрема в частині підходів до розуміння формування інформаційно-знаннєвої концепції соціально-економічного розвитку. У цьому напрямі відсутні праці, присвячені одночасному розгляду зв'язку і впливу інформації, знання і людини на сучасний соціально-економічний розвиток.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Аналіз особливостей інформаційно-знаннєвого соціально-економічного розвитку ми розглянемо в межах формування в навколишньому середовищі *енергетичної* парадигми [1]. Такий підхід бачення сучасного розвитку дає підстави розробити нові методологічні засади пояснення проходження сучасних соціально-економічних процесів. Цей напрям досліджень є важливим, тому що на сучасному етапі більшість учених-економістів є прибічниками теоретичних підходів індустріально-ринкового механізму, коли панує різне розуміння сутності того, що відбувається в сучасному цивілізаційному розвитку.

Сьогодні настав час, коли світова і вітчизняна наукові думки мають подолати сталі підходи розуміння сутності ринкового мислення і на основі енергетичної парадигми розглянути новий порядок розуміння сутності сучасних процесів розвитку. У цьому контексті доречно навести слова відомого економіста П. Кругмана: "Справжня рідкість у світі — це не ресурси, а розуміння того, що відбувається" [2].

Сучасний цивілізаційний соціально-економічний розвиток перебуває на етапі переходу від індустріального до інформаційно-знаннєвого розвитку. Поки досі панує стара індустріально-ринкова парадигма, але ми бачимо, що почали формуватися нові підходи до розуміння сучасного розвитку (наприклад, *інформаційна парадигма керованого розвитку людського суспільства*) [3; 4]. Докорінні зміни, які зараз відбуваються в нашому житті, примушують шукати і пропонувати нові підходи пояснення суттєвих змін сьогодення.

Варто нагадати, що на зміну теорії К. Маркса, яка базувалася на ресурсах і фізичній праці, уже прийшла нова теорія R. Solow і П. Ромера, заснована на провідній ролі знань, які в сучасному розвитку вже становлять 60 % від загальної кількості впливу на соціально-економічний розвиток і лише 40 % розвитку залежить від ресурсів і фізичної праці [5; 6].

У монографії Л. Попової розглянуто процес формування енергетичної парадигми сучасного розвитку [1]. Вона зараховує творчу працю людини до створення нової енергії, що стає основою сформованого знання для досягнення цілі. Ми, сприймаючи і розвиваючи ідею енергетичного розуміння розвитку, проаналізуємо особливості сучасного прогресу з позиції інформаційно-знаннєвого розуміння проходження сучасних соціально-економічних процесів. Такий підхід може відігравати роль практичного інструментарію для формування нової концепції сучасного розвитку, підвищення рівня індивідуальних творчих можливостей людини, а також бути базисом для переформування нової свідомості людини і системи управління соціально-економічним розвитком.

Розглянемо базові принципи здійснення аналізу сучасного інформаційно-знаннєвого соціально-економічного розвитку, а саме будемо:

по-перше, керуватися та використовувати закони природи, тобто наш аналіз спирався на гармонію з правилами (законами) природи;

по-друге, спиратися на те, що всі процеси та діяльність людини, яка є частиною природи, починається з голови (думок), тобто з процесу розроблення віртуального розв'язання проблеми;

по-третє, керуватися фундаментальним принципом, який свідчить, що фундаментом різноманітних соціально-економічних явищ і процесів є інформація та знання;

по-четверте, вважати, що різноманітні політичні, соціальні, психологічні, економічні явища (процеси) мають інформаційно-знаннєву природу. Таку саму природу має динаміка економічних і соціальних процесів, а інформація є субстанцією;

по-п'яте, вважати, що технологічною основою сучасного розвитку є діалектична система "інформація — людина — знання";

по-шосте, використовувати авторський підхід, який свідчить, що впровадження віртуального рішення щодо досягнення цілі — це взаємодія двох систем ("інформація — людина — знання" і "людина — суспільство");

по-сьоме, вважати, що засадами руху і прогресу є творчі можливості людини, які надані їй природою.

Підґрунтям нашого аналізу є принцип, який свідчить, що людина діє відповідно до технологічного закону природи, який підтверджує, що в будь-якому процесі суб'єкт природи збирає й обробляє інформацію відповідно до сформульованої цілі, а вже сформоване віртуальне знання з досягнення цілі переформується в послугу чи предмет. Таким чином, діалектична система "інформація — людина — знання"

є базисом сучасного соціально-економічного розвитку [7; 8].

Аналізуючи цивілізаційний розвиток, що базується на інформації, знаннях і творчості, які властиві людині, а також знаючи, що інформація та знання є *енергією* [7; 8], можна погодитися з думкою, що цивілізаційний розвиток базується не *енергетичній парадигмі*.

Розглянемо деякі особливості сучасного соціально-економічного цивілізаційного розвитку. В інформаційно-знаннєвому суспільстві *провідне місце посідають люди*. Це означає, що *"на місце управління речами приходить управління людьми"*, а найгострішою і центральною проблемою стає дилема про свободу та безпеку людської особистості в широкому розумінні цього слова, а саме про цілі, способи і форми вільного волевиявлення, а також про безпечне існування і життєдіяльність людської особистості.

Оскільки виробником знань та інформації є людина, а будь-який розвиток є результатом творчої діяльності людської особистості, то можна дійти висновку, що спрямованість і якість індивідуальної творчої праці людини тісно пов'язані з такими її фундаментальними якостями, як свідомість, духовність і моральність. Таким чином, нові інформаційні технології, інформаційна економіка та інформаційно-знаннєве суспільство сприяють переходу на духовно-моральну основу поведінки людини, слугують гуманістичним цілям розвитку людської цивілізації.

Ось чому в сучасних умовах розвитку до пріоритетних потреб суспільства зараховують вже не матеріальні, а інформаційно-знаннєві потреби (починає цінуватися не те що ти маєш, а те, що ти вмєш). Авторитетною людиною стає людина-творець, а не людина-споживач.

У процесі аналізу всіх різноманітних проблем інформаційно-знаннєвого суспільства ми розглядаємо інформацію та знання не як абстрактний, відчужений від живої людини феномен, а *визначаємо знання активним учасником формування свідомості людини*, яка володіє свободою вибору і творчою рисою. Ми наголошуємо на наявності тісного взаємозв'язку між людиною, інформацією та знаннями, показуємо значення і місце людини і її творчих здібностей у сучасному цивілізаційному розвитку.

Постіндустріальний етап розвитку суттєво впливає на всі сфери життя, що свідчить про входження людини в нові умови життєдіяльності [10], а тому в сучасних умовах розвитку *як індивідуальна свідомість людини, так і свідомість суспільства* докорінно змінюються, а це вимагає зміни освіти, виховання, управління, а також

ставлення до проведення наукових досліджень тощо.

Сучасний соціально-економічний розвиток значною мірою залежить від інформаційно-аналітичного методу створення нових знань, що базується на системному підході розуміння процесів і явищ [9]. Викладемо особливості нової моделі наукових досліджень, яка суттєво відрізняється від традиційної.

Варто зазначити, що як стара, так і нова моделі наукових досліджень самі по собі не розкривають сутність природи, це неможливо, хоча цього прагне кожний дослідник. Нове трактування наукових досліджень суттєво відрізняється від традиційного, засади якої було закладено ще в часи Р. Декарта, І. Ньютона та Ф. Бекона. Наведемо відмінності традиційного та нового розуміння наукового пізнання за критеріями, за якими відбувається перехід від:

– поняття “частина” до поняття “цілісність”.

Мислення в межах традиційного підходу передбачало, що для складної системи динаміку цілісності можна зрозуміти на підставі цілей складових частин цієї цілісності. У сучасній парадигмі за основу береться зворотний процес: мету складових можна зрозуміти лише на підставі цілісності, без цілого складові самі існувати не можуть. У цьому варіанті відбувається переорієнтація підходу до аналізу системи. Якщо раніше науковці здійснювали дослідження йдучи від простого до цілого, то новий підхід передбачає рух від цілого до простих складових;

– поняття “структура” до поняття “процес”.

Традиційна модель первинною вважає наявну структуру, а не сили та механізми здійснення процесів у системі. У сучасній моделі кожна структура стає зрозумілою як прояв процесів у системі, причому межа взаємозв'язків має динамічну природу. Цей критерій базується на інформаційному обміні між об'єктами, а інформація розглядається як безкінечний фундамент прогресу, що є постійним джерелом “процесу”;

– об'єктивної науки до епістемологічної науки. Традиційна парадигма вважає, що науковий опис є об'єктивним, а знання — незалежними від дослідника та процесу пізнання. Сучасна парадигма базується на епістемології і для того, щоб зрозуміти процес формування знань, потрібно безпосередньо стати “учасником” досліджуваних явищ;

– поняття “будівля” до поняття “мережа”, як метафори знань. Розуміння знань як “будівлі”, яка утворена з фундаментальних та абсолютних істин, засад, концептуальних понять тощо, домінувала в науці та філософії упродовж тисячі років. В уяві сучасної парадигми метафора “будівлі” поступилася місцем метафорі “мережа”.

Сьогодні дійсність визначають як мережу взаємних відносин і її опис створюється мережею взаємних відносин між досліджуваними явищами;

– поняття “істина” до поняття “наближений опис”. Парадигма Р. Декарта базувалася на переконанні, що наукове знання спроможне дати абсолютну істину. У контексті сучасної моделі прийнято вважати, що будь-яке поняття, теорія або відкриття є лише наближеними і, відповідно, — обмеженими, тобто наука ніколи не досягне цілісного й остаточного розуміння дійсності. Науковці ніколи не досягають істини, а обмежуються наближеними описами дійсності, які потрібно постійно піддавати сумніву та перегляду.

Створення нової моделі наукового мислення, яке тісно пов'язано з інформацією та знаннями, відкриває нові методологічні можливості розуміння як сутності творчої роботи, так і формування практичних підходів до організації інтелектуальних систем праці.

Нова модель наукового пізнання базується на принципі руху матерії та енергії. Все в природі постійно змінюється в просторі та часі, а тому претендувати на знання істини неможливо. На жаль упродовж життя ми часто бачимо порушення начебто зрозумілої парадигми наукового пізнання. Ми створюємо нові структури та проводимо реформи без детального аналізу взаємних відносин між досліджуваними подіями. Легко приймаються рішення щодо створення нових структур, які не наповнюються внутрішнім змістом і зв'язками. Це призводить до помилок і втрат.

Стадія наукового пізнання є творчою фабрикою створення *нового знання, властивість якого є більшим за суму складових (інформації)*. Цей принцип кореспондується з загальною теорією систем, з природною синергією та з принципом можливості безкінечного прогресу й удосконалення.

Кожній людині природа надала *здатність до творчого пізнання* універсальних законів буття, доцільного використання їх у своїй життєдіяльності з розумно обумовленим управлінням розвитком. Людина має дотримуватися та виконувати відповідні універсальні закони природи, діяти в гармонії з законами природи.

Найрізноманітніші ролі та функції, які виконує людина, тісно пов'язані та взаємозумовлені та впливають один на одного, утворюючи певну інтегральну єдність. Фундаментом інтегральної єдності є внутрішня сутність та інформаційно-знаннева орієнтація життєдіяльності людини. Нині людину розглядають як *цілісну систему*, а тому зусилля мають бути спрямовані на формування людини з новим світоглядом, свідомістю, а саме — цілісною свідомістю.

Цілісність людської особистості визначають як органічну єдність всіх індивідуальних якостей і властивостей, усіх творчих здібностей і сил, усіх різноманітних ролей і функцій людини як невід'ємної частини єдиного суспільного організму й активного суб'єкта біологічної частини природи. Людина водночас є членом суспільства і часткою природи.

Слова “цілісність”, “доцільність”, “цілепокладання” мають однаковий корінь і взаємопов'язані за своїм змістом. Головною ознакою знання є принцип цілісності, адже все починається з цілі, мети, проблеми. Отже, в рамках нашого розуміння життєдіяльності йдеться про цілісність знання, тому що будь-яка діяльність розпочинається з цілі і вся система спрямовується на досягнення цілі.

Наведемо приклад. Людина заходить в аудиторію, у якій міститься значна кількість різноманітної інформації і на яку відвідувач не реагує. Але як тільки з'являється ціль, відвідувач починає збирати інформацію відповідно до своєї цілі. Така послідовність зберігається в будь-якому процесі, у будь-якій сфері діяльності. Тобто все починається з формування цілі, на досягнення якої спрямована вся цілеспрямована діяльність суб'єкта.

Кожна людина має стратегічну фундаментальну ціль, на яку спрямовується діяльність всієї організаційної структури, а це означає, що вона є цілісною системою.

Цілісність водночас постає головною ознакою єдності елементів системи, зокрема і суспільної системи, у якій живе людина. Отже, йтися має про досягнення, забезпечення, підтримку цілісності суспільства, цілісної єдності всіх його членів, інститутів та ієрархічних структур. Така цілісна єдність має забезпечуватися цілісною єдністю дій, зумовлених єдиною метою, яка базується на генетичній природі системного явища.

Ось чому в суспільстві потрібно мати ціль, яка б влаштовувала як суспільство, так і окрему людину, або хоча б мати взаємовигідний компроміс на спільні дії суспільства й окремої людини. Різноманіття суспільних та індивідуальних ролей і функцій завжди передбачає їх виконання системно цілісним шляхом.

Економічна діяльність людей за своєю сутністю є діяльністю інформаційно-знаннєвою. Головною характеристикою, головною властивістю праці як найважливішої форми людської життєдіяльності є діалектична система “інформація — людина — знання”.

Ось чому головний методологічний підхід до дослідження будь-якого окремого цілісно існуючого явища, об'єкта чи предмета полягає в тому, щоб досліджувати окреме явище як невід'ємну частину вищого рівня системної

цілісності. Чим вищий рівень узагальнення, тим більш точно (ближче до реальності) визначаються й описуються конкретні параметри даного аналізованого предмета. На цьому принципі базується технологія пізнання.

Аналіз подій свідчить, що інформація, енергія, простір, час є потенціалом, що існують як індивідуальні категорії, і починають працювати разом з появою цілі, принципу буття, що формується *творчою працею суб'єкта управління. Творчий процес, що виходить від суб'єкта, дає початок для існування певного процесу.* Після початку існування системно організованого процесу, який було створено творчим суб'єктом, він цілеспрямовано функціонує і розвивається в заданому напрямі та просторово-часовому вимірі, у певних інформаційно-енергетичних характеристиках і параметрах. Отже, виникнення і функціонування будь-якої системи є неможливим без наявності суб'єкта управління.

Наявна реальність має системну багаторівневу структурно-функціональну організацію, завдяки якій окремі її елементи існують і взаємодіють між собою в межах цієї єдиної цілісності. Кожен окремий елемент як невід'ємна частина єдиної цілісно наявної реальності існує цілісно і має системну багаторівневу структурно-функціональну організацію. За таким принципом побудована природа і сам Всесвіт.

Свідомість, енергія, інформація та матерія є невід'ємними та необхідними діалектично взаємодіючими частинами єдиної цілісно існуючої реальності. Загалом інформація не може існувати сама по собі без енергії, а енергія — без інформації. І інформація, і енергія діалектично взаємодіють в межах єдиної цілісно-існуючої реальності як дві сторони однієї монети.

Будь-яка енергетична взаємодія між двома і більш складними системами супроводжується певним перенесенням енергії. Завжди, коли розглядається взаємодія двох і більше систем, то має місце *не просто енергетична взаємодія*, як це традиційно прийнято вважати, а *інформаційно-енергетична взаємодія*. Причому між інформацією та енергією діє універсальний принцип інформаційно-енергетичної відповідності характеру, рівню, типу та виду інформації та енергії.

Інтелектуальна діяльність людини, ступінь розвиненості її творчих можливостей, уміння створювати нові знання — все це реалізується в практичній діяльності за допомогою інформаційно-знаннєвої взаємодії та відносин. Людина взаємодіє з навколишнім світом відповідно до свого уміння творчо мислити.

Людина як носій комплексу продуктивних потреб і здібностей постає єдиною соціальною

продуктивною силою, яка сформована суспільним впливом і як часткою інтегральної соціальної сили всієї людської цивілізації (включаючи і попередні покоління). З огляду на це, можна дійти висновку, що зв'язок між різними поколіннями, зв'язок між різними історичними та соціально-економічними епохами існування людської цивілізації є саме інформаційно-знанцевим.

Особливе місце в життєдіяльності людини відіграють системи управління. Основою управління завжди є *рішення*, яке приймається суб'єктом управління. Рішення приймається на базі системного аналізу інформації, зібраної щодо проблеми чи явища, які вирішуються. Таким чином, основою будь-якого рішення є *знання*. Відповідно до системного підходу розуміння сутності явища чи проблеми можна виявити не лише зовнішні характеристики проблеми, а й явні якісні та кількісні параметри, а також приховані змістовні характеристики та спрямованість проблеми.

Таким чином, інформація і знання є *основою управління* соціально-економічними процесами. Будь-який успіх чи поразка — це завжди зумовлений і *керований* інформаційно-знанцевий процес. Усі процеси в природі є керованими і відбуваються згідно з наявними законами. Людина є частиною природи, тому результат реалізації конкретних зусиль для досягнення цілі, результат цілеспрямованої дії *обов'язково має суб'єкта та ціль*.

Саме на базі сформованих знань приймається рішення, яке стає основою діяльності й отриманого результату. Ми дотримуємося підходу, що розвиток соціальних процесів є не стихійним, а завжди постає програмованим і керованим процесом, що завжди передбачає наявність відповідного суб'єкта управління і цілі, на яку спрямовано управління,

Будь-яке явище існує як цілісна система, що не може існувати без відповідного суб'єкта управління і цілі, а тому, щоб мати афективний результат між людиною і суспільством, під час організації управління суспільством має бути встановлено ціль, яка б влаштувала як людину, так і суспільство. Будь-яка система державного управління, зокрема економіка, — це завжди керована система, що завжди має суб'єкт управління, який приймає певні управлінські рішення і несе за них відповідальність. Таку саму ситуацію ми маємо і в приватному житті.

Також варто зазначити, що інформація суттєво впливає і на формування свідомості людини, а тому перехід до інформаційно-знанцевого суспільства вимагає суттєвих змін в організації як виховної роботи, так і в організації всіх систем управління, переформування системи освіти, зміни комунікативної інфраструктури в

системі суспільного виробництва, створення ефективної системи забезпечення прав громадян і соціальних інститутів на вільне отримання, поширення і використання інформації як найважливішої умови демократичного розвитку.

В інформаційно-знанцевому суспільстві нині відбувається перегляд старої парадигми розвитку з паралельним розробленням нової парадигми, найважливішими елементами якої стають людина, ціль, інформація і знання. На нашу думку, дослідження особливостей сучасного розвитку є основою розроблення нових підходів щодо розуміння сутності інформаційно-знанцевого суспільства, які стають новим магістральним напрямом міждисциплінарних досліджень у XXI столітті.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз інформаційно-знанцевого розуміння сучасного соціально-економічного розвитку зроблено в межах енергетичної парадигми, що становить підґрунтя розвитку сучасного навколишнього середовища.

2. Чинні правила поведінки та їх оцінки замінюють нові критерії сприйняття життя з новими пріоритетами й економічною теорією. Також на зміну старої економічної теорії К. Маркса прийшла нова економічна теорія П. Ромера.

3. Відбувається наближення принципів діяльності людини до гармонії з законами природи. Відповідно до закону природи всі явища та процеси проходять обов'язкові три стадії: 1) суб'єкт формує ціль; 2) створюється знання для досягнення цілі; 3) відбувається матеріалізація віртуального рішення досягнення цілі. Усе починається з думок суб'єкта, з його творчих можливостей і здібностей. Людина стає фундаментом розвитку.

4. Провідним елементом стають творчі здібності людини. Створене знання і прийняте рішення дає початок часу існування певного процесу. Явище починає існувати після прийнятого суб'єктом рішення. Воно функціонує та розвивається в просторово-часовому вимірі і у своїх інформаційно-енергетичних характеристиках і параметрах, у напрямі досягнення сформованої цілі. Виникнення та функціонування будь-якої системи є неможливим без наявності суб'єкта управління.

5. Інформація, на нашу думку, є фундаментальною основою різноманітних системно організованих явищ. Інформація постає субстанціональною засадою, що реалізується в усіх процесах і явищах.

6. Змінився підхід до розуміння процесу пізнання, який є основою творчого процесу. Нині процес пізнання здійснюється від загального до детального, а не навпаки, як було раніше, а людину розглядають як складну цілісну систему.

7. Перераховані особливості розвитку постіндустріальної економіки можуть стати основою розроблення концепції розуміння інформаційно-знаннєвого соціально-економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Попова Л.* Человек в потоке перемен / Л. Попова. — Київ : Інтерсервіс, 2015. — 198 с.
2. *Кругман П.Р.* Возвращение великой депрессии? : пер. с англ. / П.Р. Кругман. — М. : Эксмо, 2009.
3. Государство и рынок: механизмы и методы регулирования в условиях перехода к инновационному развитию / под ред. С.А. Дятлова, Д.Ю. Мировольского, В.А. Плотникова. — СПб. : Астерион, 2010.
4. *Дятлов С.А.* Информационная парадигма социально-экономического развития / С.А. Дятлов // Известия Санкт-Петербургского университета экономики и финансов. — СПб. : Изд-во СПбУЭФ, 1995. — № 3–4.
5. *Solow R.M.* A contribution the Theory of Economical Growth / R.M. Solow // Quarterly Journal of Economics. — 1956. — P. 3–4.
6. *Ромер П.* Растущий оборот прибылей и долгосрочный экономический рост / П. Ромер // Журнал политической экономии. — 1986. — октябрь. — С. 1002–1011.
7. *Пархоменко О.В.* Інформаційно-знаннєвий підхід до визначення парадигми соціально-економічного розвитку / О.В. Пархоменко, В.Д. Пархоменко // Наука, технології, інновації. — 2017. — № 1. — С. 13–20.
8. *Пархоменко В.Д.* Інформація як природна універсальна категорія / В.Д. Пархоменко, С. Секи // Наука, технології, інновації. — 2018. — № 2. — С. 3–8.
9. *Старіш О.Г.* Системологія: підручник / О.Г. Старіш. — Київ : Центр навч. літ-ри, 2005. — 232 с.
10. *Дятлов С.А.* Информационные аспекты анализа экономических явлений / С.А. Дятлов // Экономика образования. — 1999. — № 3. — С. 31–44.

REFERENCES

1. *Popova, L.* (2015). *Chelovek v potoke peremen* [Man in the flow of change]. Kyiv: Interservis, 198.
2. *Kruhman, P.R.* (2009). *Vozvrashchenie velikoj depressii?* [Return of the Great Depression?]. Moscow.
3. *Dyatlov, S.A., & Mirovol'skij, D.Yu. & Plotnikov V.A.* (Eds.) (2010). *Hosudarstvo y rynek: mekhanyzmy y metody rehulyrovaniya v uslovyakh perekhoda k ynnovatsyonnomu razvytiyu* [The state and the market: mechanisms and methods of regulation in the conditions of transition to innovative development]. St. Peterburg, Asterion.
4. *Diatlov, S.A.* (1995). *Informacionnaya paradigma social'no-ekonomicheskogo razvitiya* [The information paradigm of socio-economic development]. *Yzvestiya Sankt-Peterburhskoho unyversyteta ekonomyky y fyansov* [Proceedings of the St. Petersburg University of Economics and Finance]. 3–4.
5. *Solow, R.M.* (1956). A contribution the Theory of Economical Growth. *Quarterly Journal of Economics*. 3–4.
6. *Romer, P.* (1986). *Rastushchij oborot prybylej i dolgosrochnyj ekonomicheskij rost* [Growing profit turnover and long-term economic growth]. *Zhurnal polytycheskoi ekonomyy* [Journal of Political Economy]. 1002–1011.
7. *Parkhomenko, O.V., & Parkhomenko, V.D.* (2017). *Informatsiino-znannievyy pidkhid do vyznachennia paradyhmy sotsialno-ekonomichnoho rozvytku* [An information-knowledge approach to defining the paradigm of socio-economic development]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii* [Science, technology, innovation]. 1, 13–20.
8. *Parkhomenko, V.D. & Seki, S.* (2018). *Informatsiia yak pryrodna universalna katehoriia* [Information as a natural universal category]. *Nauka, tekhnolohii, innovatsii* [Science, technologies, innovations]. 2. 3–8.
9. *Starish, O.H.* (2005). *Systemolohiia* [Systemology]. Kyiv. 232 p.
10. *Diatlov, S.A.* (1999). *Informacionnye aspekty analiza ekonomicheskikh yavlenii* [Information Aspects of the Analysis of Economic Phenomena]. *Ekonomyka obrazovaniya* [Economics of Education.]. 3. 31–44.

V.D. PARKHOMENKO, Doctor of Engineering, professor

O.V. PARKHOMENKO, Ph.D. in economic sciences, associate professor

S. SEKI, student of KNTEU

ANALYSIS OF THE PECULIARITIES OF POST-INDUSTRIAL INFORMATION-INTELLECTUAL AND SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

Abstract. *In the twenty-first century, the industrial market economy of development is being replaced by a new information-intellectual and socio-economic development. The existing behavior rules and their assessment are being replaced by new assessment criteria and new priorities. The outdated economic theory of Karl Marx is being replaced by a new economic Theory of Paul Romer. Creative abilities of human are becoming the fundamental basis of information and knowledge of modern development. According to the law of nature, all phenomena and processes go through the three stages: first, a person creates a goal, at the second stage knowledge is gained to achieve the goal, and at the third one, the virtual solution is materialized in order to achieve the goal. It all starts from the thoughts of the person, his creative capabilities and opportunities. The created knowledge and the decision made gives the base to the existence of a process. The phenomenon begins to exist after the process received the right starting from the decision made by the subject, it purposefully works and develops in a given direction in the Spatio-temporal dimension in its specific information and energy characteristics and parameters When it comes to information as the fundamental basis of various systemically organized phenomena, it means that information is a substantial basis, is implemented in all processes and phenomena. The outlook on the process of cognition, which is the basis of the creative process, has also changed. The process of cognition is carried out from the general to the detailed and not conversely, as it was before. Early mentioned features of the post-industrial economy development can become the basis for the design of the concept of understanding information-intellectual and socio-economic development.*

Keywords: *information, knowledge, substance, creativity, systematicity, integrity, paradigm, cognition.*

В.Д. ПАРХОМЕНКО, д-р техн. наук, професор
О.В. ПАРХОМЕНКО, канд. экон. наук, доцент
С. СЕКИ, студент КНТЭУ

АНАЛИЗ ОСОБЕННОСТЕЙ ПОСТИДУСТРИАЛЬНОГО ИНФОРМАЦИОННО-ЗНАНИЕВОГО СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Резюме. В XXI в. на смену индустриально-рыночной экономике развития формируется новое информационно-знаниевое социально-экономическое развитие, а на смену действующим правилам поведения и их оценки приходят новые критерии оценки и новые приоритеты, на смену старой экономической теории К. Маркса уже пришла новая экономическая теория П. Ромера. Фундаментом информационно-знаниевого современного развития становятся творческие способности человека. Согласно закону природы все явления и процессы проходят три обязательных стадии: сначала субъект формирует цель, на втором этапе создается знание для достижения цели, а на третьем — происходит материализация виртуального решения достижения цели. Все начинается с мысли субъекта, его творческих возможностей и способностей. Именно созданное знание и принятое решение дает начало существования тому или иному процессу. После того как процесс получил от принятого субъектом решения право на начало существования, явление начинает существовать, оно целенаправленно работает и развивается в заданном направлении в пространственно-временном измерении в своих определенных информационно-энергетических характеристиках и параметрах. Когда речь идет об информации как о фундаментальной основе различных системно организованных явлений, то имеется в виду, что информация является субстанциональной основой, реализуется во всех процессах и явлениях. Изменился также и взгляд на процесс познания, который является основой творческого процесса. Процесс познания осуществляется от общего к детальному, а не наоборот, как было раньше. Перечисленные особенности развития постиндустриальной экономики могут стать базисом для разработки концепции понимания информационно-знаниевого социально-экономического развития.

Ключевые слова: информация, знания, субстанция, творчество, системность, целостность, парадигма, познания.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Пархоменко Володимир Дмитрович — д-р техн. наук, чл.-кор. НАПН України, професор, радник в.о. директора Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 521-00-45; iiv1director@gmail.com

Пархоменко Олексій Володимирович — канд. экон. наук, доцент, докторант ДВНЗ “Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана”, пр. Перемоги, 54/1, м. Київ, Україна, 03680; +38 (061) 220-95-85; pav_ua@i.ua

Секи Стефан — студент Київського національного торговельно-економічного університету, 02156, вул. Киото, 19, м. Київ, Україна; +38 (044) 513-33-48.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Parkhomenko V. D. — Doctor of Science in Engineering, corr. member of the NAPS of Ukraine, Professor, Adviser of Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information, 180, Antonovicha Str., Kyiv, Ukraine, 03680; +38 (044)521-00-45; iiv1director@gmail.com

Parkhomenko O. V. — PhD in Economics, Associate Professor, Doctoral Candidate of Kyiv National Economics University named after V. Hetman, 54/1, Peremogy Av., Kyiv, Ukraine, 03680; +38 (061) 220-95-85; pav_ua@i.ua

Seki S. — student of Kiev National University of Trade and Economics, 19, Kioto Str., Kyiv, Ukraine, 02156; +38 (044) 513-33-48.

ІНФОРМАЦІЯ ОБ АВТОРАХ

Пархоменко В. Д. — д-р техн. наук, чл.-кор. НАПН України, професор, радник в.о. директора Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, вул. Антоновича, 180, г. Київ, Україна, 03680; +38 (044) 521-00-45; iiv1director@gmail.com

Пархоменко А. В. — канд. экон. наук, доцент, докторант ДВНЗ “Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана”, пр. Победы, 54/1, г. Киев, Украина, 03680; +38 (061) 220-95-85; pav_ua@i.ua

Секи С. — студент Киевского национального торгово-экономического университета, 02156, ул. Киото, 19, г. Киев, Украина; +38 (044) 513-33-48.

